

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

چوہل حدیث

امام مہدی

در کلام امیر المؤمنین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چهل حدیث امام مهدی علیه السلام در کلام امیرالمومنین علیه السلام

نویسنده:

صادق سید نژاد

ناشر چاپی:

مسجد مقدس جمکران

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	(چهل حدیث) امام مهدی علیه السلام در کلام امیرالمومنین علیه السلام
۶	مشخصات کتاب
۶	اشاره
۱۰	فهرست
۱۳	مقدمه
۱۷	زمین خالی از حجّت نمی ماند
۲۱	نسب حضرت مهدی علیه السلام
۲۶	خاندان مهدی علیه السلام
۲۹	نام مبارک مهدی علیه السلام
۳۲	سیمای مهدی علیه السلام
۳۴	اوصاف مهدی علیه السلام
۳۶	غیبت امام زمان علیه السلام
۳۹	علت غیبت امام زمان علیه السلام
۴۲	فضیلت انتظار فرج
۴۵	احوال مردم آخرالزمان
۵۴	نشانه های ظهور مهدی علیه السلام
۵۶	یاران مهدی علیه السلام
۵۹	حکومت مهدی علیه السلام
۶۳	حضرت مهدی علیه السلام در قرآن
۶۸	منشورات مسجد مقدس جمکران
۷۲	انتشارات مسجد مقدس جمکران
۷۳	درباره مرکز

(چهل حدیث) امام مهدی علیه السلام در کلام امیرالمومنین علیه السلام

مشخصات کتاب

سرشناسه : سیدنژاد، صادق ۱۳۴۰ -، گردآورنده

سرشناسه : مسجد جمکران (قم)

عنوان و نام پدیدآور : چهل حدیث امام مهدی عجل در کلام امیرالمومنین ع / صادق سیدنژاد.

مشخصات نشر : قم مسجد مقدس صاحب الزمان (جمکران) ۱۳۷۹.

مشخصات ظاهری : [۶۴] ص ۵/۱۱ × ۱۶ س م.

شابک : ۱۵۰۰ریال: ۷-۵۳-۶۷۰۵-۹۶۴

یادداشت : فارسی - عربی یادداشت : چاپ دوم ۱۴۲۴ق = ۲۰۰۳م = ۱۳۸۲

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس

موضوع : محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. -- احادیث

موضوع : علی بن ابی طالب ع، امام اول ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ق -- نظریه درباره مهدویت

موضوع : اربعینات -- قرن ۱۴

رده بندی کنگره : BP۵۱/س ۸۷ چ ۹

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۹۵۹

شماره کتابشناسی ملی : م ۷۹-۲۱۱۶۳

ص: ۱

اشاره

سرشناسه : سیدنژاد، صادق ۱۳۴۰ -، گردآورنده

سرشناسه : مسجد جمکران (قم)

عنوان و نام پدیدآور : چهل حدیث امام مهدی عج در کلام امیرالمومنین ع / صادق سیدنژاد.

مشخصات نشر : قم مسجد مقدس صاحب الزمان (جمکران) ۱۳۷۹.

مشخصات ظاهری : [۶۴] ص ۵/۱۱ × ۱۶ س م.

شابک : ۱۵۰۰ریال: ۷-۵۳-۶۷۰۵-۹۶۴

یادداشت : فارسی - عربی یادداشت : چاپ دوم ۱۴۲۴ق = ۲۰۰۳م = ۱۳۸۲

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس

موضوع : محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. -- احادیث

موضوع : علی بن ابی طالب ع، امام اول ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ق -- نظریه درباره مهدویت

موضوع : اربعینات -- قرن ۱۴

رده بندی کنگره : BP۵۱/س ۸۷ چ ۹

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۹۵۹

شماره کتابشناسی ملی : م ۷۹-۲۱۱۶۳

ص: ۴

فهرست

۷	.....	مقدمه
۱۱	.....	زمین خالی از حجت نمی ماند
۱۵	.....	نسب حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>
۲۰	.....	خاندان مهدی <small>علیه السلام</small>
۲۳	.....	نام مبارک مهدی <small>علیه السلام</small>
۲۶	.....	سیمای مهدی <small>علیه السلام</small>
۲۸	.....	اوصاف مهدی <small>علیه السلام</small>
۳۰	.....	غیبت امام زمان <small>علیه السلام</small>
۳۳	.....	علت غیبت امام زمان <small>علیه السلام</small>
۳۶	.....	فضیلت انتظار فرج
۳۹	.....	احوال مردم آخرالزمان
۴۸	.....	نشانه های ظهور مهدی <small>علیه السلام</small>
۵۰	.....	یاران مهدی <small>علیه السلام</small>
۵۲	.....	حکومت مهدی <small>علیه السلام</small>
۵۷	.....	حضرت مهدی <small>علیه السلام</small> در قرآن

«یا صاحب الزمان ادرکنا»

قال رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم: «مَنْ حَفِظَ مِنْ أُمَّتِي حَدِيثًا مِمَّا يَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ مِنْ أَمْرِ دِينِهِمْ بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقِيهًا عَالِمًا». (۱)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: «هر کسی از امت من چهل حدیث در مورد مسائل دینی که مردم به آن نیاز دارند حفظ کند خداوند در روز قیامت او را فقیه و دانشمند برانگیزد».

صرف نظر از مجموعه احتمالاتی که در معنای «حفظ حدیث» مطرح شده است (۲) یکی از شیوه های رایج در بین

ص: ۷

۱- خصال، ج ۲، ص ۵۴۱، ح ۱۵.

۲- در مورد معنای حفظ حدیث نظرات زیادی ابراز شده است که از جمله آنهاست: - به ذهن سپردن. - محافظت و نگهداری از احادیث تا از بین نروند خواه از طریق به ذهن سپردن یا نوشتن یا نقل کردن برای دیگران با هر وسیله ممکن...؛ به یکی از جوه شش گانه که علمای حدیث می گویند یعنی شنیدن از استاد، خواندن بر استاد، شنیدن از دیگری در حال خواندن آن بر استاد، با اجازه استاد آن را نقل کردن، و... (اربعین شیخ بهایی، ص ۶۵ و ۶۶)

علمای پیشین این بوده است که از طریق تدوین مجموعه های «چهل حدیث» در زمینه موضوعات مختلف دینی که مردم بدان نیاز داشته اند به نشر معارف دین می پرداختند.

این کار را علما و اندیشمندان اسلامی به عنوان مرزبانان فرهنگ اسلامی با هدف حفظ و تحکیم و ترویج احکام و تعالیم دینی انجام می دادند. البته وجود روایات زیادی که در آنها به حفظ چهل حدیث سفارش شده است انگیزه ای بوده است که اغلب علما در کنار تمام کارهای علمی و فکری و فرهنگی خود، به تدوین مجموعه های چهل حدیث اهتمام بورزند تا از این طریق هم به انجام وظیفه خود یعنی ترویج فرهنگ اسلامی پرداخته باشند و هم به

ص: ۸

ثواب و فضیلتی که در این روایات وعده داده شده است نائل آیند.

متأسفانه به مرور زمان به موازات رواج پیدا کردن شیوه های جدید آموزشی و تبلیغات، مسأله تدوین چهل حدیث به فراموشی سپرده شد و یا حداقل از رونقی که پیش از این داشت افتاده است.

اما به نظر می رسد در شرایط کنونی یعنی کم شدن فرصت مطالعه افراد در نتیجه گسترش زندگی ماشینی تألیف مجموعه های «چهل حدیث» در موضوعات مورد نیاز، هنوز از کار آیی بیشتری برخوردار می باشد.

از آنجا که در دوره غیبت توجه به مسأله امامت و آشنایی با ابعاد مختلف معارف امام زمان علیه السلام از اهمیت بسیار مهمی برخوردار است و از طرف دیگر راه شناخت درست این موضوع مراجعه به روایات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه اطهار علیهم السلام است، و به پاسداشت سال امام علی علیه السلام که از طرف رهبر معظم انقلاب اسلامی با هدف تبیین هر چه بیشتر معارف و رهنمودهای آن حضرت انجام گرفته است

ص: ۹

بر آن شدیم تا از طریق بررسی مجموعه فرمایشات حضرت امیرالمومنین علیه السلام بخشی از آن روایات را که ابعاد مختلف شخصیت حضرت صاحب الزمان علیه السلام و وقایع زندگی و ویژگیهای یاران و دوران حکومت آن حضرت را مورد اشاره قرار داده است با ترتیب مناسب به صورت یک مجموعه «چهل حدیث» جهت استفاده علاقمندان تهیه و منتشر سازیم. امید آن که این تلاش ناچیز در حدّ خود به ترویج فرهنگ انتظار کمک نموده باشد.

سید صادق سید نژاد

پانزده شعبان ۱۴۲۱

پاییز ۱۳۷۹

ص: ۱۰

در جهان بینی مکتب اهل بیت علیهم السلام انسان بدون امام معصوم، و زمین خالی از حجت بحق الهی، نخواهد ماند؛ چرا که بدون امام معصوم هدایت و کمال صحیح و شایسته انسانی میسر نخواهد شد. بعلاوه حفظ نظام هستی به برکت وجود حجت های خداوند است. بر این حقیقت در جای جای روایات رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه اطهار علیهم السلام به شیوه های مختلف تصریح شده است. منتهی گاهی زمینه و شرایط برای حضور علنی و آشکار امام علیه السلام فراهم است در نتیجه او به گونه ای که همه مردم او را می شناسند و به او دسترسی دارند در میان آنها زندگی می کند، اما در شرایط خاصی به جهت وجود خطرات جانی یا مصالح دیگری که

خداوند به آنها عالم تر است مشیت الهی اقتضاء می نماید که امام علیه السلام پنهان از چشم مردم زندگی کند. در این باره روایات زیادی نقل شده است. جهت آشنایی بیشتر با این موضوع به ذکر دو حدیث از روایات حضرت علی علیه السلام اکتفا می شود.

۱ - عن علی علیه السلام قال: اللهم انه لا بدّ لارضك من حجّه لك على خلقك، يهديهم الى دينك و يعلمهم علمك لئلا تبطل حجّتك و لا يضلّ أتباع اوليائك بعد اذ هديتهم به اما ظاهر ليس بالمطاع او مكتتم مترقّب، ان غاب عن النّاس شخصه في حال هدايتهم فانّ علمه و آدابه في قلوب المؤمنين مثبتة، فهم بها عاملون. (۱)

بار خدایا! همواره باید در روی زمین تو حجتی برای بندگانت داشته باشی تا خلق را به دینت راهنمایی کند، و علم تو را به آنها بیاموزد تا حجّت تو تباه نشود و پیروان اولیاء تو بعد از آنکه آنها را هدایت کرده ای دوباره

ص: ۱۲

۱- کمال الدین، ج ۱، ص ۳۰۲، ح ۱۱.

گمراه نگردند. [حجت تو] یا ظاهر و آشکار خواهد بود که اطاعت او را نمی کنند و یا از دیده ها نهان خواهد بود که مردم در انتظار او به سر می برند. اگر شخص و جسم او در حال هدایت مردم از آنان غایب باشد علم و آدابش در قلب های عاشقان حق پایدار است و آنها به آن علم و آداب پایبند هستند و به آن عمل می کنند.

۲ - اللَّهُمَّ بَلِّ لَّا- تَخْلُو الْأَرْضَ مِنْ قَائِمٍ لِلَّهِ بِحُجَّتِهِ: أَمَّا ظَاهِرًا مَشْهُورًا وَ أَمَّا خَائِفًا مَغْمُورًا لَثَلَا تَبْطُلَ حُجْجَ اللَّهِ وَ بَيْنَاتِهِ وَ كَمْ ذَا وَ أَيْنَ؟ أَوْلَيْكَ وَاللَّهِ الْأَقْلُونَ عَدَدًا وَ الْأَعْظَمُونَ عِنْدَ اللَّهِ قَدْرًا يُحْفَظُ اللَّهُ بِهِمْ حُجْجَهُ وَ بَيْنَاتِهِ. . . أَوْلَيْكَ خَلْفَاءَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَ الدَّعَاةِ إِلَى دِينِهِ. (۱)

... بارخدا یا آری! زمین از امامی که قیام بر حق کند خالی نخواهد ماند. او یا آشکار و شناخته شده است یا ترسان و پنهان است تا حجت ها و دلیل های روشن خدا (یعنی اصول و احکام دین و تعالیم انبیاء) از بین نرود.

ص: ۱۳

۱- نهج البلاغه فیض الاسلام، حکمت ۱۳۹، ص ۱۱۵۸.

اما اینکه ایشان چند نفرند و کجایند؟ به خدا سوگند از نظر تعداد آنها بسیار کم هستند ولی از جهت منزلت و بلند مرتبه گی در نزد خداوند بسیار بزرگوارند. خداوند به وسیله ایشان حجّت ها و دلیل های روشن خود را حفظ می کند... آنان خلفا و نمایندگان خدا در روی زمین هستند و مردم را به سوی دین و احکام و مقررات او دعوت می کنند...

ص: ۱۴

نَسَب حضرت مهدی علیه السلام

در لابلای سخنان علی بن ابیطالب علیه السلام روایات زیادی در زمینه معرفی نسب امام زمان علیه السلام به چشم می خورد که به یک بیان مجموعه این قبیل از روایات به سه دسته تقسیم می شوند. در بخشی از آنها او را فرزند خودشان معرفی می کنند، در قسمتی دیگر آن حضرت را از فرزندان حضرت فاطمه علیها السلام و بالاخره در دسته ای از روایات حضرت مهدی علیه السلام را از اولاد امام حسین علیه السلام معرفی کرده اند.

۳ - عن ابی جعفر محمد بن علی علیه السلام قال: خطب امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام بالكوفه بعد منصرفه من النهروان... فحمد الله و اثنی علیه و

ص: ۱۵

صَلَّى عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَذَكَرَ مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى نَبِيِّهِ وَعَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: ... وَمِنْ وُلْدِي مَهْدِيُّ هَذِهِ الْأُمَّةِ (۱)

امام محمد باقر علیه السلام می فرمایند: امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام وقتی که از جنگ نهروان به کوفه برگشتند برای مردم خطبه ای خواندند... در آن خطبه نخست خدا را سپاس گفتند و درود به روان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرستادند و نعمت هایی را که خداوند به رسولش و بر خود آن حضرت عنایت کرده است یکی یکی شمردند سپس در ادامه فرمودند: از جمله نعمت های خداوند بر من آن است که مهدی این امت از فرزندان من است.

۴ - عن زرِّ بن حبیش سمع علیاً [علیه السلام] یقول: المهدی رجلٌ منّا من وُلدِ فاطمه. (۲)

ص: ۱۶

۱- معانی الاخبار، ج ۱، ص ۱۳۸، باب ۲۸، ح ۹ ط دار الکتب الاسلامیه؛ بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۴۵.

۲- ملاحم ابن طاووس، ص ۱۷۵، ح ۲۰۳؛ کنز العمال، ج ۱۴، ص ۵۹۱، ح ۳۹۶۷۵.

زرّ بن حبیش شنید که علی بن ابیطالب علیه السلام می فرمود: مهدی مردی از ما اهل بیت و از فرزندان حضرت فاطمه زهرا است.

۵-... عن علی بن موسی الرضا علیه السلام عن ابيه... عن ابيه امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام انه قال: التّیاسُعُ مِنْ وُلْدِکَ یا حُسَیْنُ هُوَ الْقَائِمُ بِالْحَقِّ... (۱)

... حضرت امام رضا علیه السلام از پدر بزرگوارش موسی بن جعفر علیه السلام و او نیز از پدرش... او از امام حسین علیه السلام و آن حضرت از امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت خطاب به امام حسین علیه السلام فرمودند: نهمین فرزند تو ای حسین! قائم بر حقّ (مهدی علیه السلام) است...

۶- عن ابن العیاش قال: حدّثنی الشیخ الثقه ابوالحسین بن عبدالصمد بن علی... عن نوح بن دراج عن یحیی عن الاعمش... انهم كانوا عند علی بن ابیطالب علیه السلام... و اذا اقبل الحسین علیه السلام

ص: ۱۷

يقول: بأبي انت يا ابا ابن خيره الاماء. فقيل يا اميرالمؤمنين ما بالك؟ تقول هذا للحسن و هذا للحسين عليه السلام؟ و من ابن خيره الاماء؟ فقال: ذاك الفقيه الطريد الشريد م - ح - م - د بن الحسن بن علي بن محمّد بن علي بن موسى بن جعفر بن محمّد بن علي بن الحسين هذا و وضع يده على رأس الحسين عليه السلام. (1)

ابن عياش در كتاب مقتضب مي گويد: شيخ ابوالحسين بن عبدالصمد بن علي از نوح بن دراج و چند نفر ديگر نقل كرد كه آن ها در حضور اميرالمؤمنين عليه السلام بودند، وقتي امام حسين عليه السلام وارد شد حضرت به ايشان فرمودند: پدرم به قربان پدر فرزند بهترين كنيزها!

به آن حضرت گفته شد: يا اميرالمؤمنين علت چيست كه براي امام حسين عليه السلام اين تعابير را به كار مي بريد؟ فرزند بهترين كنيزها كيست؟

حضرت علي عليه السلام در جواب فرمودند: او گمشده اي

ص: ۱۸

است که از نزدیکان و خویشاوندان و وطن خود دور است، نام او م - ح - م - د فرزند حسن بن علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین است؛ در این هنگام دست خود را بر سر مبارک امام حسین علیه السلام نهاده فرمودند: همین حسین علیه السلام.

ص: ۱۹

امیرالمومنین علیه السلام در معرفی خاندان حضرت مهدی علیه السلام از تعابیر زیادی استفاده کرده اند و هر یک از آن ها به گوشه ای از واقعیت دلالت دارند که در مجموع به همراه توصیفات دیگری که از سایر ائمه علیهم السلام نقل شده است به طور کامل شخصیت امام عصر علیه السلام را به انسان ها می شناسانند. به عنوان مثال در یک جا می فرمایند: آن حضرت از قریش است. در مورد دیگر وی را از بنی هاشم معرفی می کنند. در ضمن یکی دیگر از سخنانشان او را از عترت پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم می خوانند و... که هر کدام از این عبارات به بُعد خاصی از شخصیت امام زمان علیه السلام دلالت دارند و در نتیجه این اختلاف در الفاظ و عبارات با یکدیگر منافاتی

ندارند و همه آن‌ها اوصاف یک حقیقت نورانی را روشن می‌کنند.

۷- عن الحسين بن علي عليه السلام قال: جاء رجل الى اميرالمومنين عليه السلام فقال له: يا اميرالمؤمنين نبئنا بمهديكم هذا؟ فقال: اذا درج الدارجون و قتل المؤمنون و ذهب المجلبون فهناك. فقال: يا اميرالمؤمنين عليك السلام ممن الرجل؟ فقال عليه السلام: من بني هاشم من ذروه طود العرب...^(۱)

از حسین بن علی علیه السلام نقل شده است که آن حضرت فرمود: شخصی خدمت علی علیه السلام آمد و به آن حضرت گفت: ای امیرمؤمنان برای ما از مهدی علیه السلام سخن بگو. علی بن ابیطالب علیه السلام فرمودند: هنگامی که رفتی ها بروند و اهل ایمان کم شوند و آشوبگران و جنگ طلبان نابود گردند، در چنین شرایطی او ظهور خواهد کرد. آنگاه همان شخص عرضه داشت یا امیرالمؤمنین! درود و سلام بر تو باد، حضرت مهدی علیه السلام از کدام طایفه

ص: ۲۱

۱- بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۵.

است؟ حضرت فرمودند: او از بنی هاشم است که بهترین طایفه عرب و قُلّه شرف و جوانمردی به حساب می آید.

۸-... عن ابن زریر الغافقی، سمع علیاً علیه السلام یقول هو من عتره النبی صلی الله علیه وآله وسلم (۱)

نقل شده است که ابن زریر غافقی شنید که علی بن ابیطالب علیه السلام می فرماید: مهدی علیه السلام از عترت پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم است.

۹- قال علی بن ابی طالب علیه السلام: هو فتی من قریش... (۲)

علی بن ابیطالب علیه السلام فرمودند: او (حضرت مهدی علیه السلام) از قبیله قریش... است.

ص: ۲۲

۱- فتن ابن حماد، ۲۶۴، ح ۱۰۴۳، ط دار الکتب العلمیه؛ ملاحم ابن طاووس، ص ۳۲۰، ح ۴۵۹، ط مؤسسه صاحب الامر علیه السلام.

۲- ملاحم ابن طاووس، ص ۱۵۵، ح ۱۹۳.

نام مبارک مهدی علیه السلام

در مجموعه سخنان حضرت علی علیه السلام با روش های مختلفی از نام مبارک امام زمان علیه السلام یاد می شود. در یک مورد تصریح به نام آن حضرت غیر جایز دانسته شده است. در مورد دیگر از آن با اشاره سخن به میان می آید و بالاخره در مورد دیگر به صراحت نام مخصوص بیان می شود.

۱۰- ... عن جابر بن یزید الجعفی قال: سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول: سأل عمر امیرالمومنین علیه السلام عن المهدی فقال: یا ابن ابی طالب اخبرنی عن المهدی ما اسمُهُ؟ قال علیه السلام: اما اسمُهُ فلا، انّ حبیبی و خلیلی عَهِدَ إِلَیَّ ان لا أُحَدِّثَ بِاسْمِهِ حَتّٰی یبعثه الله عزّوجلّ

ص: ۲۳

و هو ممّا استودع الله عزّوجلّ رسوله في علمه. (۱)

جابر بن یزید جعفی می گوید: از امام باقر علیه السلام شنیدم که می فرمود: روزی عمر بن خطاب به امیرالمومنین علیه السلام گفت: ای پسر ابوطالب! نام مهدی چیست؟ آنرا برای من بیان کن.

علی علیه السلام فرمود: اسم او را نمی گویم، چون حبیب و خلیل من (رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم) با من عهد کرده است اسم او را برای کسی بیان نکنم تا اینکه خداوند وی را مبعوث و ظاهر گرداند و این از اموری است که خداوند عزّوجلّ علم آن را نزد پیامبرش امانت و ودیعه نهاده است.

۱۱-... عن علی بن ابیطالب علیه السلام قال: المهدی مولدُهُ بالمَدینة من اهل بیت النبی اسمُهُ اسم نَبیّ... (۲)

علی بن ابیطالب علیه السلام فرمودند: مهدی در مدینه به دنیا می آید. او از اهل بیت پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم است. و هم اسم با یکی از پیامبران است...

ص: ۲۴

۱- کمال الدین، ج ۲، باب ۵۶، ص ۶۴۸.

۲- عقد الدرر، ص ۶۴؛ عرف السیوطی، الحاوی، ج ۲، ص ۷۳.

در یکی از اشعار منسوب به حضرت علی علیه السلام در این باره آمده است:

فثم يقوم القائم الحق منكم

و بالحق ياتيكم و بالحق يعمل

سمى نبي الله نفسي فدائه

فلا تخذلوه يا بني و عجلوا(۱)

سپس آن قیام کننده بر حق، از میان شما قیام خواهد کرد. او حق را خواهد آورد و به آن عمل خواهد کرد.

جانم فدای او که همانم رسول خداصلی الله علیه وآله وسلم است. ای فرزندان من! به یاری او بشتابید، مبادا او را بی یار و یاور رها سازید.

۱۲ - عن علی علیه السلام قال: اسم المهدی محمد(۲)

حضرت علی علیه السلام فرمود: اسم حضرت مهدی علیه السلام محمد است.

ص: ۲۵

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۳۲.

۲- برهان المتقی، ص ۱۰۱، ح ۸.

به خصوصیات جسمانی و ویژگیهای بدنی حضرت مهدی علیه السلام در بخشی از روایات حضرت علی علیه السلام اشاره می شود. در یکی از این روایات بطور کلی این ویژگیها بیان شده تا آنجا که می فرماید آن حضرت در خلقت خود شبیه پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم است، اما در تعدادی دیگر از روایات به توصیف خصوصیات چهره و اعضاء بدن امام زمان علیه السلام می پردازد.

حضرت علی علیه السلام در توصیف ویژگیهای جسمی مهدی علیه السلام فرمودند:

۱۳- ... فقال علیه السلام: رجلٌ اجلی الجبین، اقنى الأنف، ضخم البطن، اذیل الفخذین، ابلج الثنایا، بفخذه

ص: ۲۶

او مردی است که پیشانی اش گشاد و درخشان است، بینی او خوش تراش و شکمش نسبتاً بزرگ و رانه‌هایش عریض می باشد. دندان های سفید و درخشان دارد، و در ران سمت راست او علامتی هست.

ص: ۲۷

۱- منتخب الاثر، ص ۱۵۱، ح ۳۰.

در دسته ای از روایات علی بن ابیطالب علیه السلام به اوصاف و ویژگی های روحی و اخلاقی امام زمان علیه السلام پرداخته می شود که از جمله آنهاست:

۱۴- ... ثم رجع الی صفة المهدی علیه السلام فقال: اوسعکم کهنفاً و اکثرکم علماً و اوصلکم رحماً، اللهم فاجعل بیعتہ خروجاً من الغمّه و اجمع به شمل الامه...^(۱)

حضرت علی علیه السلام در ادامه یکی از سخنانشان به تبیین صفات حضرت مهدی علیه السلام پرداخته، فرمودند: آستانه او در پناه دهی به بی پناهان از همه آستانه ها وسیع تر، و علم و دانش آن حضرت از همه زیادتر است و از همه

ص: ۲۸

۱- غیبه نعمانی، ص ۲۱۲ - ۲۱۴؛ بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۵.

مردم بیشتر به صله ارحام و پیوند با خویشاوندان توجه می نمایند. پروردگارا! بیعت او را پایان بخش همه اندوه ها قرار بده و تفرّق و پراکندگی امت اسلامی را به دست با کفایت آن حضرت به یگانگی مبدّل فرما...

۱۵- ... عن اصبغ بن نباته قال: سمعت اميرالمومنين عليه السلام يقول: صاحب هذا الامر الشريد الطريد الفريد الوحيد. (۱)

اصبغ بن نباته می گوید: شنیدم که امیرالمومنین علیه السلام می فرمود: صاحب الامر (مهدی علیه السلام) کسی است که در سرزمین های دور دست ساکن می شود و از میان مردم کناره می گیرد و به تنهایی زندگی می کند.

ص: ۲۹

۱- کمال الدین، ج ۱، ص ۳۰۳؛ اثباه الهداه، ج ۳، ص ۵۷۱.

غیبت امام زمان علیه السلام

یکی از پیشامدهای بسیار مهم زندگی حضرت مهدی علیه السلام واقع شدن غیبت می باشد که در دو مرحله انجام گرفته است. اولی بنام غیبت صغری معروف است که از سال (۲۶۰) هجری یعنی از زمان شهادت امام عسکری علیه السلام آغاز شد و تا سال (۳۲۹) هجری ادامه داشت و از این سال به بعد دوره غیبت کبری آغاز می شود که تاکنون نیز ادامه دارد. در رهنمودهای امیرالمومنین علیه السلام به این موضوع و وقایعی که در این دوره پیش خواهد آمد نیز اشاره شده است. در ضمن روایتی که آن را حضرت عبد العظیم حسنی رحمه الله با سلسله سند از علی بن ابیطالب علیه السلام نقل می کند چنین وارد شده است:

ص: ۳۰

۱۶- ... عن امیرالمؤمنین علیه السلام قال: للقائم منّا غیبه امدھا طویل کأنی بالشیعه یجولون جولان النعم فی غیبه یتلبون المرعی فلا یجدونه، ألا فمن ثبت منهم علی دینه و لم یقَسْ قَلْبُهُ لطول امد غیبه امامه فهو معی فی درجتی یوم القیامه. (۱)

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: برای قائم ما غیبتی هست که مدت آن طولانی خواهد شد. شیعیان را در این زمان می بینم که همانند گلّه بی صاحبی که در دشت پراکنده شده باشند به دنبال چراگاه و مرتع می گردند ولی آن را پیدا نمی کنند [به جستجوی آن حضرت می پردازند ولی او را نمی یابند].

آگاه باشید! در این دوره هر کسی از آنها (شیعیان) در دین و عقیده خود استوار و ثابت قدم بماند و قلبش به جهت طولانی شدن غیبت امامش قساوت پیدا نکند، او روز قیامت در نزد من و در جایگاهی که من هستم خواهد بود.

ص: ۳۱

۱- کمال الدین، ج ۱، ص ۳۰۳، ح ۱۴.

۱۷- ... عن الاصمغ بن نباته عن اميرالمومنين عليه السلام انه ذكر القائم عليه السلام فقال: أما ليغيبن حتى يقول الجاهل: ما لله في آل محمد حاجة. (۱)

از اصمغ بن نباته نقل شده است که اميرالمومنين عليه السلام روزی حضرت قائم عليه السلام را ياد کردند و فرمودند: آگاه باشید! او غیبتی (طولانی) خواهد داشت به گونه ای که نادانها (به مصالح الهی) بگویند: خداوند را در آل محمد صلی الله علیه و آله وسلم برنامه ای نیست. (یعنی افراد نادان به جهت طولانی شدن دروه غیبت از ظهور آن حضرت مأیوس و ناامید خواهند شد).

ص: ۳۲

۱- کمال الدین، ج ۱، ص ۳۰۲، ح ۹.

علت غیبت امام زمان علیه السلام

برای غیبت امام عصر علیه السلام علت و حکمت های زیادی در مجموعه روایات اهل بیت علیهم السلام ذکر شده است. در روایات امیرالمومنین علیه السلام حداقل به سه علت اشاره شده است؛ یعنی شناخته شدن اهل هدایت از اهل گمراهی و ضلالت، و نداشتن بیعت ظاهری هیچیک از سلاطین، و کوتاهی و ناسپاسی و ظلم مردم به عنوان فلسفه غیبت بیان گردیده است.

۱۸- إِنْ الْقَائِمُ مَنَّا إِذَا قَامَ لَمْ يَكُنْ لِأَحَدٍ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ فَلِذَلِكَ تَخْفَى وَلَا دَتَهُ وَ يَغِيبُ شَخْصَهُ (۱)

همانا قائم از ما آنگاه که قیام کند بیعت کسی در گردن او

ص: ۳۳

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۰۹ و ۱۱۰ ح ۱.

نخواهد بود و به همین خاطر است که تولد او به صورت پنهانی واقع خواهد شد و وجود او از دید و نظر مردم غایب خواهد بود.

۱۹-... فقال علی علیه السلام... اما واللّه لأقتلنّ انا و ابنای هذان و لیبعثنّ اللّه رجلاً من ولدی فی آخر الزمان یطالب بدمائنا و لیغیبنّ عنهم تمیزاً لاهل الضلاله حتی یقول الجاهل ما لله فی آل محمد من حاجه. (۱) امیر مؤمنان علیه السلام در حالیکه امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام حضور داشتند خطاب به مردم فرمودند: ای مردم! آگاه باشید، سوگند به خدا من و این دو فرزندم به قتل خواهیم رسید. آن گاه خداوند شخصی از فرزندان مرا در آخر الزمان ظاهر خواهد کرد تا خون ما را از ستمگران طلب کند. او از دیده مردم غایب خواهد بود تا اهل ضلالت و گمراهی از دیگران شناخته شوند و این غیبت به قدری طولانی خواهد شد که مردمان نادان خواهند گفت: خداوند برنامه ای در آل محمد صلی الله علیه و آله وسلم

ص: ۳۴

۱- غیبت نعمانی، ص ۱۴۰ و ۱۴۱.

۲۰- ... ان امیرالمومنین علیه السلام قال علی منبر الکوفه...: واعلموا ان الارض لا تخلو من حجه لله و لكن الله سيعمی خلقه منها بظلمهم و جورهم و اسرافهم علی انفسهم(۱)

... مفضل بن عمر از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت فرمود: روزی امیرالمومنین علیه السلام در بالای منبر مسجد کوفه فرمودند:... ای مردم! بدانید زمین هرگز از حجت خدا (امام معصوم) خالی نخواهد ماند. اما خداوند متعال به زودی مردم را به خاطر ظلم و ستم و همینطور اسراف و اسراف که در حق خودشان انجام می دهند از دیدن حجت الهی محروم خواهد کرد. [یعنی مردم به جهت اعمال خودشان در آینده از دیدن امام معصوم محروم خواهند شد].

ص: ۳۵

همانطور که پیش از این اشاره شد در دوره غیبت امام زمان علیه السلام مشکلات و پیشامدهای سختی بوقوع می پیوندد به گونه ای که اعتقادات بسیاری از مردم در نتیجه این امور متزلزل می شود. جهت جلوگیری از دچار شدن به این قبیل خطرات، هشدارهای زیادی توأم با روشنگریهای لازم در رهنمودهای اهل بیت علیهم السلام داده شده است که به دو نمونه از آنچه در این زمینه در مجموعه روایات علی بن ابیطالب علیه السلام وارد شده است اشاره می گردد.

۲۱ - عن محمد بن مسلم عن ابی عبدالله علیه السلام قال:.... قال علی علیه السلام:.... انتظروا الفرج و لا تأسوا من روح الله، فانَّ احبَّ الاعمال الی الله عزوجلَّ انتظار

الفرج... و المنتظر لأمرنا كالمتشحط بدمه في سبيل الله. (۱)

محمد بن مسلم از امام صادق علیه السلام نقل می کند که آن حضرت از پدران بزرگوارش و آنها از علی علیه السلام روایت کردند که علی بن ابیطالب علیه السلام فرمودند: منتظر فرج [امام زمان علیه السلام] باشید و از عنایت و توجهات خداوند ناامید نشوید. همانا محبوب ترین کارها در نزد خداوند عزوجل انتظار فرج [امام زمان علیه السلام] است.

آنگاه در ادامه بیان فضیلت انتظار فرمودند:

کسی که منتظر امر ما (فرج امام زمان علیه السلام) باشد، مانند رزمنده ای است که در راه خداوند به خون خود آغشته شده باشد (اجر و پاداش شهید را دارد).

۲۲ - قال زيد بن صوحان العبدی: يا امیر المؤمنین! اى الاعمال احب الى الله عزوجل؟ قال علیه السلام: انتظار

ص: ۳۷

۱- الخصال، ج ۲، ص ۷۴۰، (حدیث اربعماه)، ط انتشارات علمیه اسلامیه.

الفرج من اعظم الفرج. (۱)

زید بن صوحان عبدي گفت: یا امیرالمؤمنین! کدامیک از اعمال در نزد پروردگار عالم محبوب تر است؟ حضرت فرمودند:
انتظار فرج.

ص: ۳۸

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۲.

شاید بتوان گفت که بیشترین مطالب مربوط به معارف امام زمان علیه السلام که از زبان حضرت علی علیه السلام نقل شده است به تبیین اوضاع آخرالزمان و وقایعی که در آن دوره پیش می آید اختصاص دارد. آن حضرت ضمن تشریح آن پیشامدها چگونگی مقابله با آن ها را نیز بیان می نمایند.

این حوادث شامل مسایل فرهنگی و اجتماعی و اخلاقی و تربیتی و طبیعی می گردد. از آنجا که کم و بیش خیلی از این ویژگی ها در دوره ما حداقل در بعضی از عرصه ها به چشم می خورد، جهت آشنایی بیشتر و چاره اندیشی مناسب تر به مواردی از آن ها اشاره می شود. بدان امید که موجب تنبه و بیداری مان شده و از طریق آشنا شدن

با این امور پیشاپیش تدابیری را اتخاذ کنیم که از عوارض منفی آن‌ها خود و جامعه مان را در امان نگه داریم.

۲۳ - يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يُقَرَّبُ فِيهِ إِلَّا الْمَاجِلُ وَلَا يُظَرَّفُ فِيهِ إِلَّا الْفَاجِرُ، وَلَا يُضَعَّفُ فِيهِ إِلَّا الْمُئْتَصِفُ، يَعِيدُونَ الصَّدَقَةَ فِيهِ غُرْمًا، وَصَلَمَةَ الرَّحِمِ مَنِيًّا، وَالْعِبَادَةَ اسْتِطَالَةً عَلَى النَّاسِ! فَعِنْدَ ذَلِكَ يَكُونُ السُّلْطَانُ بِمَشْوَرَةِ الْإِمَاءِ وَ أَمَارِهِ الصَّبِيانِ وَ تَدْبِيرِ الْخَصِيانِ. (۱)

روزی خواهد آمد که در آن سخن چین‌ها مقرب خواهند شد و افراد بدکار، زیرک خوانده می‌شوند، افراد با انصاف را ناتوان به حساب می‌آورند، صدقه و انفاق در راه خدا را غرامت پندارند، و صله رحم و آمد و شد با خویشاوندان را با منت انجام می‌دهند، و بندگی و اطاعت خدا را وسیله فخر فروشی برای مردم قرار می‌دهند. در چنین زمانی حکومت با مشورت زنان و امارت کودکان و تدبیر خواجه‌گان انجام می‌گیرد.

ص: ۴۰

۱- نهج البلاغه فیض الاسلام، حکمت ۹۸، ص ۱۱۳۲.

۲۴ - روی اصیغ بن نباته عن امیرالمومنین علیه السلام قال: سمعته يقول: يظهر في آخر الزمان و اقتراب الساعة و هو شرّ الازمنه نسوه كاشفات عاریات متبرجات، من الدین خارجات، و الی الفتن مائلات، و الی الشهواتِ و اللذاتِ مسرعات، للمحرماتِ مستحلات، و فی جهنم خالدات. (۱)

اصیغ بن نباته می گوید: شنیدم که امیرالمومنین علیه السلام فرمودند: در آخر الزمان که بدترین زمانهاست در موقعی که روز قیامت نزدیک شود زنانی ظاهر می شوند بدون حجاب، در حالی که زینت های آن ها پیدااست در انظار عمومی رفت و آمد می کنند، آن ها از دین خارج می گردند (به احکام دینی پایبند نمی باشند) و به امور فتنه انگیز وارد می شوند و به سوی شهوات و لذت جویی ها روی می آورند، حرام های خدا را حلال می شمارند. اینگونه از زنان در جهنم خواهند ماند.

ص: ۴۱

۱- منتخب الاثر، ص ۴۲۶، ح ۴، ط مکتبه الصدر.

۲۵ - و فقهاؤهم یفتون بما یشتهون، و قضائهم یقولون مالا یعلمون و اکثرهم بالزور یشهدون! من کان عنده دراهم کان موقراً مرفوعاً و من یعلمون انه مقلّ فهو عندهم موضوع (۱)

فقیهان آخر الزمان طبق آنچه که دلشان بخواهد فتوا می دهند، و قاضی هایشان به چیزی که نمی دانند حکم می کنند و بیشتر آن ها به دروغ شهادت می دهند. کسی که پول دارد در نزد آن ها عزیز و محترم است، ولی شخصی که بی پول باشد در پیش آن ها زبون و حقیر است.

۲۶ - عن النزال بن سبره قال خطبنا علی بن ابیطالب علیه السلام فحمد الله و اثنی علیه، ثم قال: سلونی ایها الناس قبل ان تفقدونی ثلاثاً فقام الیه صعصعه بن صوحان، فقال: یا امیر المؤمنین! متی یخرج

ص: ۴۲

۱- بشارها لاسلام، ص ۸۰، ط دار الکتب الاسلامی؛ الزام الناصب، ص ۱۸۵، ط مؤسسه مطبوعاتی حق بین، با کمی اختلاف، به نقل از روزگار رهایی.

الدجال؟... فقال عليه السلام احفظ! فان علامه ذلك اذا امارت الناس الصلاه، واضاعوا الامانه و استحلوا الكذب، و اكلوا الربا، و اخذوا الرشا، و شيّدوا البنيان و باعوا الدين بالدنيا و استعملوا السفهاء و شاوروا النساء، و قطعوا الارحام، و اتبعوا الاهواء و استخفّوا بالدماء و كان الحلم ضعفاً، و الظلم فخراً... (۱)

نزال بن سمره می گوید: علی بن ابیطالب علیه السلام برای ما خطبه ای خواند و خداوند را حمد گفته و ستایش کرد، سپس فرمود: قبل از آنکه من از میان شما بروم از من سؤال کنید (این جمله را سه مرتبه تکرار کرد) در این موقع صعصعه بن صوحان از جای خود بلند شد و گفت: یا امیرالمؤمنین! دجال در چه زمانی خروج می کند؟

... حضرت فرمود: آنچه را می گویم به خاطر بسپار! دجال وقتی ظهور خواهد کرد که مردم نماز را ترک کنند و امانت را ضایع سازند و دروغ گفتن را مباح شمارند و

ص: ۴۳

ریباخواری کنند و رشوه بگیرند و ساختمان‌ها را محکم سازند و دین را به دنیا بفروشند و سفیهان را به کار بگمارند و با زنان مشورت نمایند (در آن مواردی که خارج از عهده آنهاست) و صله ارحام را قطع کنند و از هوی و هوس‌ها پیروی کنند و خون یکدیگر را ناچیز بشمارند. حلم و بردباری را نشانه و علامت ضعف و ناتوانی بدانند و ستم را افتخار به حساب آورند...

۲۷ - عن علی علیه السلام قال: یأتی علی الناس زمان همّتهم بطونهم، و شرفهم متاعهم و قبلتهم نساؤهم و دینهم دراهمهم و دنانیرهم، اولئک شرار الخلق، لا خلاق لهم عندالله. (۱)

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: برای مردم زمانی خواهد آمد که در آن زمان همّت و هدف آن‌ها شکمشان خواهد بود. شرف و اعتبارشان به کالا- و اموالشان بستگی دارد. قبله آن‌ها زنانشان و دینشان درهم و دینارشان (پولشان) است. آن‌ها بدترین مردمنده که در نزد خداوند بهره و

ص: ۴۴

سهمی برای آن‌ها نیست.

۲۸ - عن علی علیه السلام قال: یاتی علی الناس زمان لا یتبع فیہ العالم و لا یتحیی فیہ من الحلیم و لا یوقر فیہ الکبیر و لا یرحم فیہ الصغیر یقتل بعضهم بعضاً... (۱)

علی بن ابیطالب علیه السلام فرمودند: برای مردم زمانی می‌آید که در آن زمان از عالم پیروی نمی‌شود و از افراد صبور و با حلم حیا نمی‌کنند (او هر اندازه در مقابل بدی مردم حلم نشان می‌دهد آن‌ها حیا نمی‌کنند) در آن دوره بزرگ را گرامی نمی‌دارند و به کوچک رحم نمی‌کنند. بعضی از مردم بعض دیگر را به قتل می‌رسانند... (مردم همدیگر را بدون دلیل می‌کشند)

۲۹ - عن عاصم بن ضمره عن علی علیه السلام انه قال: لتملأن الارض ظلماً و جوراً حتی لا یقول أحد الله الا مستخفياً، ثم یاتی الله بقوم صالحین یملؤونها

ص: ۴۵

عاصم بن ضمره از حضرت علی علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت فرمودند: [در آخر الزمان] زمین پر از ظلم و ستم خواهد شد به گونه ای که حتی یک نفر لفظ «الله» را بر زبان جاری نخواهد کرد مگر در نهران، بعد از این دوره است که خداوند مردم صالحی را خواهد آورد که زمین را پر از عدل و داد کنند همان گونه که پیش از آن پر از ظلم و ستم شده است.

۳۰- ان بین یدی القائم علیه السلام سنین خدّاعه یُکذّبُ فیها الصادق و یصدّق فیها الکاذبُ و یُقَرَّبُ فیها الماحِلُ و ینطق فیها الرّؤیْبَصَةُ قلت و ما الرّؤیْبَصَةُ و ما الماحِلُ؟ قال: او ما تقرؤون القرآن قوله «و هو شدیدُ المِحال» قال: یُریدُ المکر، فقلتُ و ما الماحِلُ؟ قال: یریدُ المکار. (۲)

حضرت علی علیه السلام می فرمایند: قبل از قیام قائم سال های پر

ص: ۴۶

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۷؛ منتخب الاثر، ص ۴۸۴.

۲- غیبت نعمانی، ص ۲۷۸.

خدعه و نیرنگی در پیش است، در این سال ها راستگویان دروغگو شمرده می شوند در عوض دروغگویان راستگو شناخته می شوند، در این سال ماحل تقرب پیدا می کند و «روبیضه» در سخن گفتن پیشقدم می گردد.

راوی می گوید: عرض کردم «ماحل» و «روبیضه» به چه کسانی گفته می شود؟ حضرت فرمودند: مگر در قرآن نخوانده ای که خداوند می فرماید: «و هو شدید المحال» قال علیه السلام: یرید المکر فرمودند: منظور از «ماحل» آدم مکاری است که به وسیله مکر زیاد مردم را به خود متوجه می کند.

تذکر: در این روایت رویبضه معنی نشده است در جای دیگر به مناسبتی پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرمایند:

«روبیضه الرجل التافه یَنطِقُ فی امر العامه»

یعنی مرد حقیر و بی شخصیتی که علیرغم عدم شایستگی، در امور عامه مردم دخالت می کند و به جای آن ها اظهار نظر می نماید.

نشانه های ظهور مهدی علیه السلام

در روایات، برای ظهور امام زمان علیه السلام نه تنها وقت خاصی تعیین نشده بلکه از تعیین کردن وقت برای آن منع شده است. ولی در عین حال برای آن علائم و نشانه هایی ذکر شده که مردم می توانند از طریق آن علامت ها، نزدیکی وقت ظهور را تشخیص دهند. این نشانه ها به چند قسم تقسیم می شوند: علائم حتمی و غیر حتمی، علائم سال ظهور و علائم سالهای دورتر، علائم اجتماعی و اخلاقی و طبیعی و... از میان مجموعه روایاتی که از حضرت علی علیه السلام در این باره نقل شده است به ذکر دو مورد اکتفا می شود:

۳۱- ... عن ابی رومان، عن علی علیه السلام قال: إذا نادى منادٍ من السماء، ان الحقّ فی آل محمّدٍ فعند ذلك يظهر

ص: ۴۸

المهدى على أفواه الناس، و يشربون ذكره فلا يكون لهم ذكر غيرُه. (۱)

ابی رومان از علی بن ابیطالب علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت فرمودند: وقتی که منادی از آسمان ندا دهد که به تحقیق حق با آل محمد صلی الله علیه و آله وسلم است. در این ایام نام حضرت مهدی علیه السلام بر سر زبان ها می افتد و جهان مالا مال از نام آن حضرت می شود به گونه ای که از غیر او ذکری به میان نمی آید.

۳۲ - عن الصادق علیه السلام عن آبائه عليهم السلام ان علياً عليه السلام قال: اذا وَقَعَتِ النَّارُ فِي حِجَازِ كُمْ وَ جَرَى الْمَاءُ فِي نَجْفِكُمْ فَتَوَقَّعُوا ظُهُورَ قَائِمِكُمْ. (۲)

امام صادق علیه السلام از پدران بزرگوارش علیهم السلام و آنها از علی بن ابیطالب علیه السلام روایت می کنند که آن حضرت فرمودند: آنگاه که آتش در حجاز شعله ور شود و سیل در نجف جاری گردد منتظر ظهور قائم علیه السلام باشید.

ص: ۴۹

۱- منتخب الاثر، ص ۱۶۳ و ۴۴۳؛ ملاحم ابن طاووس، ص ۱۲۹، ح ۱۳۶.

۲- اثباه الهداه، ج ۳، ص ۵۷۸.

یاران مهدی علیه السلام

درباره اوصاف یاران امام زمان علیه السلام و تعداد آنها و شهرهایشان و رابطه آنان با امام علیه السلام و چگونگی بیعت و تبعیت شان از آن حضرت، روایات زیادی وارد شده است. در این زمینه از علی بن ابیطالب علیه السلام چنین آمده است:

۳۳ - عن حکیم بن سعد عن امیرالمؤمنین علیه السلام قال: اصحاب المهدیّ شبابٌ لاکهول فیهم الا مثل کحل العین و الملح فی الزاد و اقل الزاد الملح. (۱)

حکیم بن سعد از امیرالمؤمنین علیه السلام روایت می کند که آن حضرت فرمودند: یاران مهدی علیه السلام همه جوان هستند، در میان آنها پیرمرد یافت نمی شود مگر به اندازه سرمه

ص: ۵۰

در چشم و نمک در طعام، و همانطور که بر همگان معلوم است کمترین قسمت غذا را نمک تشکیل می دهد.

۳۴ - قال امیرالمؤمنین علیه السلام:.... ثم اذا قام تجتمع الیه اصحابه علی عدّه اهل بدر و اصحاب طالوت و هم ثلثمأه و ثلاثه عشر رجلاً، کلهم لیوث قد خرجوا من غاباتهم مثل زبر الحدید لو أنهم همّوا بازاله الجبال الرّواسی لزالوها عن مواضعها فهم الذین وّخّدوا اللّٰه به حق توحیده، لهم باللیل اصوات کاصوات الثواکل خوفاً من خشیه اللّٰه تعالی، قوام اللیل، صوام النهار، و کأنما ربّاهم أبّ واحده قلوبهم مجتمعه بالمحبه و النصیحه...^(۱)

امیرالمؤمنین علیه السلام می فرماید:.... چون قیام کند جمع می شوند به سوی او یارانش که به شماره اصحاب بدر و اصحاب طالوتند و ایشان سیصد و سیزده نفرند. همه آنها شیرانی هستند که از کمینگاه های خود بیرون آیند

ص: ۵۱

۱- نوائب الدّهور فی علائم الظهور، ج ۲، ص ۱۱۴، ط کتابخانه صدوق.

مانند پاره های آهن، اگر ایشان اراده کنند که کوه های سخت را از جا بکنند هر آینه آنها را از جاهای خود می کنند. پس ایشانند کسانی که خدا را به وسیله مهدی بیگانگی پرستش می کنند. برای ایشان در شبها، صداهایی مانند صداهای زندهای جوان مرده از ترس خدا است نماز گذارندگانند در شبها و روزه دارانند در روز، گویا یک پدر و یک مادر آنها را تربیت کرده اند. دلهاشان در دوستی کردن به همدیگر و پند دادن به یکدیگر با هم جمع و یکی است

ص: ۵۲

به اعتقاد شیعه، امام زمان علیه السلام از طریق تشکیل یک حکومت جهانی بر اساس تعالیم عالیه اسلام تمام نارسایی ها را از سرتاسر عالم برطرف خواهد کرد و عدل و داد را در روی زمین مستقر خواهد ساخت. در سخنان پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم و هر یک از ائمه اطهار علیهم السلام درباره ویژگی های حکومت حضرت مهدی علیه السلام و کارهایی که در آن دوره انجام خواهد یافت مطالب زیادی به چشم می خورد که مجموعه آنها تصویر بسیار روشنی از یک حکومت اسلامی کامل را نشان می دهند. در اینجا به عنوان نمونه به بعضی از روایاتی که در این زمینه از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل شده است اشاره می گردد:

۳۵ - حدثنا عبدالله بن مروان،... عن علي عليه السلام قال: يلي المهديُّ امرَّ النَّاسِ ثلاثين سنة او اربعين سنة... (۱)

عبدالله بن مروان روایت کرده است که علی بن ابیطالب علیه السلام فرمودند: حضرت مهدی علیه السلام سی یا چهل سال زمام امور مردم را در دست خواهند داشت.

۳۶ - يعطف الهوى على الهدى اذا عطفوا الهدى على الهوى و يعطفُ الرأى على القرآن اذا عطفوا القرآن على الرأى... فَيُرِيكُمْ كيف عدلُ السيره، و يُحيي مَيِّتَ الكتابِ و السنه... (۲)

[امام زمان علیه السلام وقتی که ظهور کند] هواهای نفسانی را به هدایت و رستگاری برمی گرداند در آن روزگاری که مردم هدایت الهی را به متابعت هواهای نفسانی درآورده باشند. آراء و اندیشه های مردم را تابع قرآن می کند در آن روزگاری که آن ها قرآن را تابع آراء و

ص: ۵۴

۱- کنز العمال، ج ۱۴، ص ۵۹۱، ح ۳۹۶۷۶؛ منتخب الاثر، ص ۴۸۷.

۲- نهج البلاغه فیض الاسلام، خ ۱۳۸، ص ۴۲۴ و ۴۲۵.

اندیشه های خود کرده اند... او به شما نشان خواهد داد که عدالت در کشورداری چگونه است. هم چنین او تعالیم فراموش شده قرآن و سنت را زنده خواهد ساخت...

۳۷- قال امیرالمؤمنین علیه السلام:.... فلا یتَرَک عبداً مسلماً الاً اشتراه واعتقه، ولا غارماً الاً قضی دینه، ولا مظلماً لآحدٍ من الناس الاً ردّها، ولا یقتلُ منهم عبداً الاً ادى ثمنه... ولا یقتلُ قتیل الاً قضی عنه دینه، و الحقّ عیالهُ فی العطاء حتی یملا الارض قسطاً و عدلاً كما ملئت ظلماً و جوراً و عدواناً... (۱)

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:... حضرت مهدی علیه السلام برده مسلمان را نخواهد وا گذاشت مگر اینکه آن را خریده و آزاد خواهد ساخت و بدهکاری نخواهد ماند مگر آنکه بدهی او را پرداخت خواهد نمود. مظلّمه و حقی به گردن و ذمه هر کس که باشد آن را به صاحب حق بازخواهد گرداند. کسی کشته نمی شود مگر اینکه دیه آن را خواهد پرداخت. هیچ کسی کشته نخواهد شد مگر

ص: ۵۵

۱- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۲۴ و ۲۲۵.

اینکه بدهی های او را آن حضرت پرداخت خواهد نمود و خانواده اش را همانند سایر افراد جامعه اداره خواهد کرد تا زمین را از عدل و داد پر کند به همان صورتی که پیش از آن از ظلم و بیداد پر شده باشد...

۳۸- قال علی علیه السلام:... لو قد قام قائمنا لَذَهَبَتِ الشُّحْنَاءُ مِنْ قُلُوبِ الْعِبَادِ وَاصْطَلَحَتِ السَّبَاعُ وَ الْبِهَائِمُ حَتَّى تَمْشِيَ الْمَرْأَةُ بَيْنَ الْعِرَاقِ إِلَى الشَّامِ... عَلَى رَأْسِهَا زَيْنَتَهَا لَا يَهِيْجُهَا سَبْعٌ وَ لَا تَخَافُهُ...^(۱)

امیرالمؤمنین علیه السلام می فرماید:... آنگاه که قائم ما اهل بیت علیه السلام قیام کند کینه ها از دل ها بیرون خواهد رفت حتی حیوانات درنده و وحشی نیز با هم سازگار خواهند شد و به یکدیگر ضرر نخواهند رساند، در آن روزگار به اندازه ای امتیاز زیاد خواهد بود که یک زن در حالی که همه زینت و زیور آلاتش همراه اوست از عراق تا شام را بدون ترس و دلهره به تنهایی خواهد پیمود.

ص: ۵۶

حضرت مهدی علیه السلام در قرآن

در آیات قرآن کریم به صراحت نامی از امام زمان علیه السلام به میان نیامده است، ولی از آنجا که ائمه اطهار علیهم السلام مفسران حقیقی قرآنند در تفسیر بسیاری از آیات، آنها را به مسأله مهدویت و معارف امام زمان علیه السلام تطبیق و تفسیر نموده اند. از جمله آیاتی که آنها را حضرت علی علیه السلام مربوط به امام زمان علیه السلام دانسته اند این دو آیه است:

۳۹ - عن امیر المؤمنین علیه السلام قال: النورُ القرآن، و النور اسمٌ من اسماء اللّٰه تعالیٰ... قال اللّٰه تعالیٰ فی سوره النور: «اللّٰه نور السماوات و الارضِ ممثلاً نوره کمشکاهٍ فیها مصباح المصباح فی زجاجهٗ ۷»

ص: ۵۷

الزجاجة كأنها كوكب دري...»(۱) فالمشكاة رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم و المصباح الوصي، و الاوصياء عليهم السلام و الزجاجة فاطمة، و الشجرة المباركة رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم و الكوكب الدرّي القائم المنتظر الذي يملأ الارض عدلاً.(۲)

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: نور همان قرآن است. و نور اسمی از اسم های خداوند تبارک و تعالی نیز هست. خداوند عزوجل در سوره نور می فرماید: «خدا نور آسمان ها و زمین است، نور او همانند مشکاتی است که در آن چراغی باشد و آن چراغ در میان شیشه ای که تلالو آن همچون ستاره ای است درخشان و روشن از درخت مبارک زیتون...»

آن گاه فرمودند: مشکات رسول خداصلی الله علیه و آله وسلم است و مصباح وصی و اوصیاء هستند، منظور از زجاجة حضرت فاطمه زهراعلیها السلام است، و مراد از کوكب دري حضرت قائم المنتظر علیه السلام است. کسی که زمین را پر از عدل و داد می کند.

ص: ۵۸

۱- سوره نور، آیه ۳۵.

۲- معجم احادیث المهدی علیه السلام، ج ۵، ص ۲۷۴، ح ۱۶۹۹.

۴۰- [قال] امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام: المستضعفون فی الارض، المذكورون فی الكتاب (۱) الذین یجعلهم الله ائمه، نحن اهل البیت؛ یبعث الله مهديهم فیعزهم و یذلّ عدوهم. (۲)

حضرت علی علیه السلام می فرماید: مستضعفان در زمین که در قرآن یاد شده اند و خداوند وعده داده است آنها را پیشوایان مردم قرار دهد، ما اهل بیت هستیم و خداوند، مهدی ما اهل بیت علیهم السلام را [در آخر الزمان] بر می انگیزاند تا آنها را عزیز و دشمنانشان را خوار و ذلیل کند.

ص: ۵۹

۱- اشاره به آیه «و نرید انّ نمّن علی الذین استضعفوا فی الارض و نجعلهم ائمه و نجعلهم الوارثین؛ و خواستیم بر کسانی که در آن سرزمین مستضعف واقع شده بودند منت نهیم و آنان را پیشوایان [مردم] گردانیم و ایشان را وارث [زمین] کنیم». (سوره قصص، آیه ۵)

۲- منتخب الانوار المضيئه، سید بهاء الدین علی النلی النجفی، ص ۳۰.

منشورات مسجد مقدس جمکران

کتاب هایی که تا کنون انتشارات مسجد مقدس جمکران منتشر نموده است:

۴۱ - در کربلا چه گذشت

۴۲ - نجم الثاقب

۴۳ - خزائن الأشعار جوهری

۴۴ - خوشه های طلایی

۴۵ - در جستجوی قائم علیه السلام

۴۶ - یاد مهدی علیه السلام

۴۷ - عقد الدرر

۴۸ - کلیات مفاتیح الجنان

۴۹ - منتخب المفاتیح

۵۰ - هدیه احمدیه

۵۱ - تاریخچه مسجد مقدس جمکران

۵۲ - زیارت ناحیه مقدسه

۵۳ - کرامات المهدی علیه السلام

۵۴ - در جستجوی نور

۵۵ - آخرین خورشید پیدا

۵۶ - فدک ذوالفقار فاطمه علیها السلام

۵۷ - اعتکاف، تطهیر صحیفه اعمال

۵۸ - امامت و غیبت از دیدگاه علم کلام

۵۹ - غیبت، ظهور، امامت

۶۰ - اهمیت اذان و اقامه و...

۶۱ - پرچمدار نینوا

۶۲ - حضرت مهدی علیه السلام فروغ تابان ولایت

۶۳ - از زلال ولایت

۶۴ - مهدی موعود علیه السلام

۶۵ - انتظار بهار و باران

۶۶ - ناپیدا ولی با ما

۶۷ - علی علیه السلام مروارید ولایت

۶۸ - خصایص زینبیه علیها السلام

ص: ۶۲

- ۶۹ - گفتمان مهدویت
- ۷۰ - انتظار و انسان معاصر
- ۷۱ - مفرد مذکر غایب
- ۷۲ - سیمای امام مهدی علیه السلام در شعر عربی
- ۷۳ - ... و آنکه دیرتر آمد
- ۷۴ - سرود سرخ انار
- ۷۵ - منشور نینوا
- ۷۶ - سحاب رحمت
- ۷۷ - زندگی پس از مرگ
- ۷۸ - وظایف منتظران
- ۷۹ - تاریخ امیر المؤمنین علیه السلام (۲ جلد)
- ۸۰ - عطر سيب
- ۸۱ - سقا خود تشنه دیدار
- ۸۲ - مهر بی کران
- ۸۳ - نشانه های ظهور او
- ۸۴ - دلشده (در حسرت دیدار دوست)
- ۸۵ - علی علیه السلام و پایان تاریخ
- ۸۶ - تجلیگاه صاحب الزمان علیه السلام
- ۸۷ - منازل الاخره
- ۸۸ - مشکات الانوار

۸۹ - ینایع الحکمہ

۹۰ - گنجینه نور و برکت

۹۱ - تاریخ حضرت سید الشهداء علیه السلام

۹۲ - داستانهای از امام زمان علیه السلام

۹۳ - ظهور امام زمان علیه السلام از دیدگاه اسلام و مذاهب و ملل جهان

۹۴ - عریضه نویسی به اهل بیت علیهم السلام

۹۵ - آئینه اسرار

۹۶ - داغ شقایق

۹۷ - امام مهدی در کلام امیرالمومنین علیهما السلام

ص: ۶۳

در مراکز استان ها و شهرستان های سراسر کشور نمایندگی فعال می پذیرد

واحد پاسخ به سؤالات مسجد مقدس جمکران

آماده پاسخگویی به سؤالات و مشکلات اخلاقی، تربیتی، اجتماعی، فقهی و اعتقادی شما عزیزان می باشد. می توانید سؤالات خود را به آدرس: قم / صندوق پستی ۶۱۷ واحد تحقیقات فرهنگی مسجد مقدس جمکران ارسال نمایید. شایان توجه است که مطالب و نامه های عزیزانی که با این صندوق پستی مکاتبه می نمایند، به منزله اسرار ایشان بوده، و در حفظ و نگهداری آنها کاملاً دقت و مراقبت خواهد شد.

ص: ۶۴

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

